

Danes posebno čuti pomoč začetnika svete cerkve Jezusa Kristusa in mogočno varstvo Matere Božje.

Po človeško seveda so papežu Leonu XIII., 88 letnemu starčku, dnevi življenja šteti, ven-

dar smemo upati, da mu vsemogočni Bog dá doživeti še kaj veselega za sv. cerkev, da bode tudi na tem svetu imel nekoliko povračila za 20letni trud v sv. cerkvi.

Slava Leonu XIII!

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja za leto 1898.

Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1898. Str. 128 + 80. — Bogato založen kakor po navadi je tudi letos naš dični koledar. Ni nam namen, tudi ni potrebno, naštevati in hvaliti vseh spisov, ker to bi bilo nositi vodo v Savo. Radi priznavamo, da so vsi objavljeni spisi dobri in vredni objave, a omenjamo še posebej, da so nam vrlo ugajali sestavki: „Cesarska pesem“, ki je ne samo temeljit, ampak tudi zares poljuden opis; „Vmeščenje koroških knezov na Gosposvetskem polju“, ki je znamenita črtica iz domače zgodovine; „Zlatomašnik Francišek Lavrenčič“, ki je prijazen spomin zaslužnega moža, „Irenej Friderik Baraga“, ki je tehten in cenjen donesek k življenjepisu velikega našega rojaka; „Za brata“, ki je za ljudstvo res vzgledna povest; običajni „Razgled po katoliških misijonih“, katerega vedno tako radi beremo, in dva jako praktična, primerna sestavka o viničarstvu pa zidanju domačih poslopij, ki sta vse hvale vredna. Ako vrh tega še omenjamo prav lepe pesmi in obilo lepih podob, povedali smo ob kratkem — res le ob kratkem! — vse, kar nam je na srcu ob tej lepi knjigi. Poznamo mnogo lepših koledarjev, ki jih imajo veliki narodi, in ki zahajajo v številu pol milijona ali še več med narod: toda ne poznamo tako porabno in koristno sestavljenega, kakor je naš. L.

Poljedelstvo. Slovenskim gospodarjem v pouk spisal Viljem Rohrman, strokovni učitelj na deželni kmetijski šoli na Grmu. I. del splošno poljedelstvo. 8°. Str. 144. — Ta knjiga ne samo da ni odveč, marveč je jako potrebna za napredek našega naroda, katerega večina se bavi bolj ali manj s poljedelstvom. Tudi poljedelstvo hitro napreduje, potrebe in razmere se predrugačujejo, torej se ne more reči, da nam zadostuje dosedanje poljedelsko slovstvo. — Naša knjiga meni jako ugaja; gledé na preproste kmetiške bralce pa sodim, da je zanje pisana previsoko. Naš kmet ima bistro glavo, toda nima učnosti. Zato ne umeva tega, kar se opira na znanstvo. Zato se bojim, da ne bo rad čital te nekoliko težke knjige. Kjer pa ali potovalni učitelj, ali pouk v kme-

tiških zadrugah pride kmetu na pomoč, tamkaj se bo vnel za čitanje in polagoma premagal težave. Vendar želimo, naj bi bili naslednji zvezki pisani bolj po domače. ——— *Agricola.*

Slučaji usode. Roman. Spisala Pavlina Pajkova. V Gorici. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. 1897. 8°. Str. 343. Cena 72 kr. — Čuli smo že razne glasove o tem romanu. Ker smo na jedni strani popolnoma prepričani o najboljših namenih naše neutrudljive pisateljice in priznavamo temu romanu tudi нравno vrednost, a ker na drugi strani ne moremo biti zadovoljni z njegovo tehniko in obliko, zato bi pač najrajši molčali o tem pojavu. A časnikarska dolžnost in želja bralcev nas sili, naj povemo o njem svojo misel.

Naš roman ima dobro нравno podlago, pošteno vsebino in čist namen. Nasproti sedaj navadnemu označevanju ženskega spola, kakor da je njega glavna moč na čutni strani, kaže pisateljica, da se ženski spol lahko odlikuje tudi z duševnostjo in z značajem. Mnogokratni prevrati v razvoju dejanja, široko razpletena delavnost oseb, lahkotno gibanje v raznih krogih — vse to deluje prijetno na bralca. Zadovoljni pa nismo — že takoj z naslovom ne. Vera in pamet ne pripoznavata niti usode niti slučajev. Dogodki, ki so sami slučajji, v katerih ni previdnosti božje, ne morejo nikakor biti predmet prave zgodovine, tudi ne za vzgled ali za svarilo ali za nauk. Opisovanje slučajev je — igrača. — Da razvoj naše povesti ne ugaja zahtevam srednjega — ne pravim novega! — romanopisja, priznava mi brezdvomno vsak veščak. Opisovanje je semtertje čudno, okorno, da se vidi naglica. — Najmanj pa moremo pohvaliti jezikovno obliko. Da ne govorim o slovniških napakah, o nepravilni rabi sedanjika, perfektivnih in imperfektivnih, prehajalnih in neprehajalnih glagolov, (n. pr. „okrevati koga“), omenjam, da je na mnogih mestih čisto tuj, nemški slog, n. pr.: „Ženske vaše vrste so iskane, dvorjene, občudovane, oboževane, a ne ljubljene, ker niso čislane“ (str. 183.), drugodi je vsaj nenavaden.

Radi priznavamo pisateljici lepe vrline, toda neizprosno zahtevamo, da se piše slovenska knjiga v

čistem in lepem jeziku, v umetni obliki. Pisateljica mora svoje delo bolj popraviti ali dati popraviti; v sedanji obliki delo ni zrelo za javnost. Naj se ne izgovarja, da se s popravljanjem izgubi individu-

valnost. Lepo individualnost imamo vedno radi, nikakor pa ne napák in hib. Ako se gospa pisateljica udá tej zahtevi, potem dobimo od nje še drugih dobrih proizvodov.

Razne stvari.

Petindvajsetletnica „Glasbene Maticice“.

Skromno, a vendar dostojno je praznovala „Glasbena Matica“ dné 8. grudnia l. 1897. 25 letnico svojega obstanka. Ob 12. uri je bila v hiši „Glasbene Maticice“, v našem „Glasbenem domu“, slavnostna odborova seja, kjer so poročali razni funkcionarji o početku, razvoju in napredku „Glasbene Maticice“. Narod slovenski ima poleg drugih dobrih lastnostij tudi to, da je rad vesel, da rad prepeva. Tako je rastla med narodom obila množica krasnih narodnih pesmij, v katerih se zrcali jasno plemeniti, mehki značaj našega naroda. Da se ne pogubé ti biseri, je bila prva skrb ustanoviteljev „Glasbene Maticice“, ko so jo pozvali v življenje l. 1872., nabiranje narodnih pesmij. „Glasbena Matica“ je te narodne pesmi tiskala in jih pošiljala med svet. Kmalu pa je začela zalagati umetne skladbe naših glasbenikov ter nam je ustvarila do danes lepo knjižnico slovenskih skladb, ki se prepevajo sedaj širom slovenske domovine.

V tem zmislu je delovala „Glasbena Matica“ do l. 1880., ko je otvorila dné 15. listopada glasbeno šolo, ki je bila sicer v početku jako neznatna, saj jo je obiskovalo prvo leto le 28 gojencev, a ki se je razvijala in razvila v znamenit glasbeni zavod, ki izobrazuje leto za letom našo mladino v glasbeni umetnosti in ki obeta, da bo sčasoma naš slovenski konservatorij. Zaslovela pa je „Glasbena Matica“ in ž njo ves narod slovenski, ko je začela gojiti v svojih koncertih umetno godbo v najstrožjem pomenu te besede. Omenimo samo njeno koncertovanje na Dunaju.

Misel o ustanovitvi „Glasbene Maticice“ je prvi sprožil učitelj pri D. M. v Polju, Kuhar, a obstinitil je to plemenito misel pokojni Vojteh Valenta z nekaterimi drugimi domoljubi (Fr. Ravnikar, Fr. Drenik, Fel. Stegnar, Anton Nedvéd itd.). Prvi koncert je priredila „Glasbena Matica“ dné 25. kimovca l. 1872. s pomočjo slovenskega učiteljstva, ki je zborovalo takrat v Ljubljani. Želim od srca, da bi se uresničile želje vseh govornikov slavnostne seje: Kakor doslej, naj napreduje „Glasbena Matica“ tudi odslej v čast in ponos slovenskega naroda!

Istega dné zvečer je bil jubilejski koncert v „Narodnem domu“. Dasi se je razlikoval njegov

vspev od prejšnjih koncertov „Glasbene Maticice“, vendar se nam je zdel jako znamenit: saj smo videli v njem ves razvitek slovenske glasbene umetnosti od prvih najskromnejših početkov pa do današnjega dné, ko je zaslovela slovenska pesem preko mej naše domovine. Ta jubilejski koncert je bil strogo zgodovinskega značaja. Počel se je z Miroslava Vilharja ouverturo k spevoigri „Jamska Ivanka“, ki je prva svoje vrste pri nas. Orkester, ki je bil sestavljen to pot iz vojaških in civilnih godcev, jo je izvajal precizno. Prvikrat ta večer smo čuli mojstra Foersterja najnovejšo skladbo „Domu“. Mogočni ta slavospev domovini slovenski kipi čistega navdušenja in gorke ljubezni. Pel ga je mnogoštevilni moški zbor jako dobro. Baritonist gospod J. Noll je pel dva samospeva Kamila Maška: „Nezakonska mati“ in „Kam?“ ter Fr. S. Vilharja „Mornarja“. Do 200 pevk in pevcev broječi mešani zbor je zapel potem Nedvédovo „Oblakom“, dr. B. Ipavca „Leži polje ravno“ ter P. H. Sattnerja „Studenčku“.

Zapel je mešani zbor te lepe skladbe fino, s čutom, premišljeno in dovršeno. Viharno ploskanje je vzbudil Parmin intermezzo iz opere „Ksenija“. Parma je zbral v tej operi sploh in posebe v intermezzu pravo struno, zatorej pa so zvenele ta večer tudi strune tako, da so se nam topila srca. Skladatelja so poklicali na oder. Češke komponiste je zastopal duhoviti, mehkočutni Bedřich Smetana. Orkester je izvajal dovršeno njegovo simfoniško sliko „Iz čeških logov in gajev“. Občinstvu so ugajale najbolj národne pesmi: „Luna sije“ i. dr. Koncem znamenitega koncerta je zapel zbor veličastna Haydnova zbora „Zapojte, strune!“ in „Nebesje oznanja“ iz oratorija „Stvarjenje“. — Častitati moramo koncertnemu vodji g. Josipu Čerinu, da je priučil in vodil koncertne točke toli dovršeno. Žal nam je samo, da je pozabil pri sestavljanju programa Fr. Gerbića, ki je vendar ugleden slovenski glasbenik.

Pričetkom koncerta je deklamoval g. E. Gangl svoj prolog, v katerem je očrtal početek, razvitek in delovanje „Gl. M.“ v 25. letih njenega obstanka. — Koncert nas je zadovoljil popolnoma: z utešenim, zadovoljnim srcem smo šli iz dvorane, kjer smo prezrli z duhom in čutom v kratkih dveh urah vso dolgo zgodovino razvoja našega vrlega glasbenega zavoda in naše slovenske glasbe sploh.